
Niekoľko myšlienok na úvod

Úlohou a povinnosťou učiteliek národnostných materských škôl je, aby sme v procese osvojovania slovenského jazyka zvereným deťom zabezpečili čo najkompletnejšie a najúplnejšie jazykové prostredie pre takzvaný „jazykový kúpel“.

Vynikajúcim východiskom pri našej práci je kniha Talabér Ferencné: „Nyelvi nevelés – nyelvi fejlesztés a nemzetiségi óvodákbán” (Jazyková výchova – rozvíjanie jazyka v národnostných materských školách).

Zámer tejto metodickéj pomôcky je však špecifický. Zostavený materiál je určený na praktické využitie a môže poskytovať pomoc pri realizácii dialógov, ktoré sa vyskytujú a používajú v škôlkach počas každodenného života. Osvojené vetné modely a slovnú zásobu je potrebné využívať vo všetkých bežných situáciách, nielen v rámci preberanej témy.

Ponúkané otázky a odpovede (vetné modely), ktoré si vyžadujú používanie najjednoduchších gramatických konštrukcií, slúžia tomu, aby sa najmenej deti naučili počúvať, vnímať a opakovať slová a vetné modely, teda rozvoju pasívnej slovnej zásoby. Od starších detí očakávame, aby získané jazykové zručnosti uplatňovali v každodennom živote, zámerom je teda realizácia čo najkomplexnejších jednojazyčných komunikačných situácií.

- Navrhované témy sa dajú spracovať v akomkoľvek poradí, podľa pracovného plánu danej materskej školy.
- Jednotlivé témy môžeme spracovať len vtedy, keď ich deti už zvládnu v maďarskom jazyku. Ešte väčší dôraz (ako v maďarčine) musíme klásť na to, aby sme učivo realizovali v takzvanej živej situácii.
- Učiteľky nemusia spracovať celú tému, majú možnosť výberu z ponúkaných vetných modelov, slovnej zásoby, úloh a textov. Pri výbere majú rešpektovať vek a schopnosti detí. Podľa vlastného zváženia môžu tému rozšíriť o ďalšie úlohy, napríklad uviesť porekadlá, ako napr: „čistota pol života”.
- Pri spracovaní každej témy je potrebné motivovať deti hrou, obrázkami, knihami, predmetmi a pomôckami používanými v každodennom živote.
- V rozhovoroch sa uplatňuje aktívna slovná zásoba.
- Obsahové celky sú zamerané na získavanie elementárnych poznatkov a rozvoj elementárnych zručností.

Pri tejto práci vám prajem veľa úspechov.

Autorka

Podakovanie

Moje podakovanie patrí všetkým, ktorí mi pomohli zostaviť túto metodickú príručku. Osobitne ďakujem pani riaditeľke Edite Pečeňovej, ktorá ma motivovala odovzdať rokmi nadobudnuté skúsenosti a posmeľovala ma počas práce, mojim kolegyniam (na Slovensku i v Maďarsku), ktoré svojimi znalosťami, odbornými pripomienkami a nápadmi spestrili a obohatili obsah príručky, Zuzane Benkovej, hosťujúcej učiteľke pôsobiacej v čbianskej škole, ktorá neúnavne brúsi naše jazykové znalosti, Alžbete Hollerovej Račkovej za redakčné úpravy a výslednú podobu publikácie.

Príchod do škôlky

Ja a moji kamaráti v škôlke – prvé stretnutie, pocity, prežívanie, priateľstvá

Materská škola je miesto, kde si môže každý škôlkar nájsť nie jedného, ale mnohých kamarátov. Pri spoločných aktivitách si začínajú deti budovať vzájomnú dôveru a spolupatričnosť a učia sa rešpektovať jedinečnosť druhých. My, učiteľky (dospelí), sa striedaním rozmanitých činností snažíme zabezpečiť deťom dobrú náladu a pohodu bez zbytočného stresu.

Cieľom témy Ja a moji kamaráti v škôlke je oboznámiť deti s prostredím materskej školy a jej blízkym okolím, zoznámiť ich s novými kamarátmi, ostatnými deťmi, učiteľkami i pestúnkami. Deti sa naučia svoju značku, ktorá ich usmerňuje v škôlkarskom živote.

Učivo: Zoznámenie sa s deťmi. Predstavovanie sa. Predstavenie sa krstným menom a priezviskom. Zoznámenie sa s najčastejšie používanými zdvorilostnými frázami: ako sa majú (máme) pozdraviť, poďakovať, požiadať o pomoc atď.

Vetné modely, otázky a odpovede:

Ako sa voláš?

Volám sa... (Ja sa volám...; Moje meno je...)

Voláš sa Katka?

Áno, volám sa Katka.

Nie, volám sa Zuzka.

Ty si dievča. (Ty si chlapec.)

Katka je dievča. (Peter je chlapec.)

Je Katka dievča?

Áno, Katka je dievča.

Je Katka chlapec?

Nie, Katka nie je chlapec. Katka je dievča. (Nie, Katka je dievča.)

Je Peter chlapec?

Áno, Peter je chlapec.

Je Peter dievča?

Nie, Peter nie je dievča. Peter je chlapec. (Nie, Peter je chlapec.)

Akú máš značku? (Aká je tvoja značka?)

Moja značka je...

Do ktorej skupiny chodíš?

Chodím do malej (strednej, veľkej) skupiny; do skupiny Bodkované lienky (Usilovné včielky, Veselé motýliky).

Slovná zásoba: meno, priezvisko, krstné meno, značka, skupina, učiteľka, pestúnka, priateľ/ka, kamarát/ka, škôlka, chlapec, dievča, osobné zámená: ja, ty, on, ona, ono, my, vy, oni/ony.

Pozdravy: Dobré ráno! Dobrý deň! Dobrý večer! Dovidenia! Ahoj!/Ahojte!

Zdvorilostné frázy: Prosím si...! Prosím ťa...! Pani učiteľka, prosím vás...! Nech sa páči!

Ďakujem!

Najčastejšie používané povely (inštrukcie, príkazy): Vstaň/te! Sadni/te si! Sed'/te pekne (rovno)! Povedz/te! Pod'/te sem! Chod'/te na miesto! Dávaj/te pozor! Pozor! Správaj/te sa slušne! Bud'/te ticho! Postav/te sa do radu (do dvojstupu)! Ukáž'/te! Prines/te! Pozri/te! Pozri/te sa sem! Opakuj/te! Pýtaj/te sa! Opýtaj/te sa! Odpovedaj/te! Odlož'/te! Odnes/te! Pozdrav/te sa! Poďakuj/te sa!

Básne, piesne, hry k téme:

Vyčítanka s hrou: Deti stoja v kruhu a pomocou vyčítanky sa vzájomne predstavujú.
*Ja som ja, ty si ty,
moje meno povedz ty!
(Ja som.../Ty si..., Ja sa volám.../Ty sa voláš...)*

Ja som Nomik celkom malý,
v škôlke sa mi dobre darí.
S kamarátmi rád sa hrám,
no najradšej zo všetkého
knižičky si pozerám.
(Mária Nováková)

Každý deň sa pekne hráme
s hračkami, čo v škôlke máme.
Autá, kocky, dlhé vlaky,
staviame si paneláky.
Ak si tiež náš kamarát,
budeme sa spolu hrať.

Na známosť sa všetkým dáva
celkom nová, čerstvá správa:
otvára sa zdravá škôlka,
vstúpte do nej všetci zvonka.

V septembri už škôlka čaká.
Volá, kričí na škôlkara:
Pod' sa učiť, pod' sa hrať,
môj maličký kamarát.

Všade hračky a smiech detí,
slnko tu aj v zime svieti.
Vôkol kvety, veľa stromov,
nikomu sa nechce domov.
(Mária Nováková)

Krásny je náš život v škôlke,
pestrý ako dúha,
lebo pani učiteľka
je nám mama druhá.

My už ráno neplačeme za ockom a mamičkou,
celý deň sa spolu hráme s bábou, autom, loptičkou.
Vieme pekne poďakovať, poprosiť aj pozdraviť,
pri rozprávke ticho sedieť, kresliť, spievať súťažito.
Aj zaviazať topánky sa nám zavše podarí,
my už nie sme jasličkári, ale veľkí škôlkari.

Oli, oli, Janko – Malá Julianka

Deti sa v kruhu držia za ruky a spievajú pesničku okolo Janka/Julianky. Janko/ Julianka v strede kruhu napodobňuje činnosti podľa pesničky. Keď v kruhu stojí chlapec, spievame o Jankovi, keď stojí dievča, zase o Julianke.

Oli, oli, Janko,
kľakni na kolienko,
podopri si bôčik,
chyt' sa za klobúčik,
umývaj sa, utieraj sa
a vyber si koho chceš,
koho najviac miluješ.

Malá Julianka,
kľakni na kolienka,
podopri si bôčky,
chyt' sa za vrkôčky,
umývaj sa, utieraj sa
a vyber si koho chceš,
koho najviac miluješ.

Na slová *Vyber si...* Janko/Julianka vstane, vystrie ruku a začne sa točiť proti smeru pohybu kola. Ten, na koho pri poslednej slabike piesne ukáže, ide k Jankovi/Julianke do kola, postavia sa k sebe chrbtom.

Deti v kole začnú počítať: „Raz, dva, tri!“ a na tri sa tí dvaja v strede otočia tak, aby zase stáli oproti sebe. Ak sa otočia smerom k sebe, dajú si pusu, ak sa otočia smerom od seba, podajú si ruky a Jankom/Juliankou sa stáva ten druhý hráč.

MŠ – môj druhý domov – život v škôlke, pravidlá v materskej škole

Cieľom témy MŠ – môj druhý domov – život v škôlke, pravidlá v materskej škole je oboznámiť deti s prostredím materskej školy, pravidlami správania sa v materskej škole.

Zoznamujeme deti s novým prostredím, rôznorodosťou predmetov a hračiek. Primeraným a prít'azlivým spôsobom vytvárame spoločné pravidlá správania sa a komunikácie, ktorými sa budeme riadiť. Zavádzame rituály, ako sú oslavy narodenín alebo menín (a ďalších podobných sviatkov).

Učivo: Deti sa zoznámia s určitými pravidlami správania sa v kolektíve, s režimom dňa, hygienickými návykmi v materskej škole, osvojujú si návyky zdvorilej komunikácie. Spoznajú miestnosti a blízke okolie MŠ, predmety dennej potreby. Naučia sa, že každá vec má svoje miesto a osvoja si časový harmonogram škôlky.

Vetné modely – odpovede na otázky:

Čo je to?	To je trieda (trieda skupiny), umyváreň, šatňa, chodba, jedáleň, dvor, telocvičňa.
Čo je v triede?	V triede je/sú: stôl/stoly, stolička/y, koberec/koberce, okno/á, lampa/y, dvere, hračka/y, auto/á, kocka/y, bábika/y, kniha/y, ceruzka/y, farbička/y (farebná/é ceruzka/y, pastelka/y), papier/e, plastelína/y, stolová/é hra/y, bábka/y, maňuška/y, perla/y, korálik/y.
Čo je v umyvárni?	Umyvadlo/á, mydlo/á, vešiak/y, uterák/y, pohár/e, zubná/é kefka/y, zubná/é pasta/y, zrkadlo/á, hrebeň/hrebene, záchod/y.
Čo je v šatni (na chodbe)?	Skriňa/skrine, vešiak/y, lavica/e (lavička/y).
Čo je v jedálni?	Stôl/stoly, stolička/y, obrus/y, tanier/e, pohár/e, hrnček/y (šálka/y), servítka/y, lyžica/e, vidlička/y, nôž/nože, krčah/y, voda, podnos/y.
Čo je na dvore?	Hračka/y, lopta/y, hojdačka/y, šmykľavka/y (šmýkačka/y), preliezačka/y, bicykel/bicykle, pieskovisko/á, piesok, vedro/á, lopatka/y, metla/y, hrable.

Uvedené výrazy používame počas celého roka pri každodennej práci. Tento týždeň ich deťom len ukážeme, zoznámime ich s názvami (nemusia sa ich naraz naučiť!). Aby si deti mohli tieto výrazy osvojiť, musíme ich denne používať: Prosím si... Nech sa páči... Ďakujem za... Učiteľka má počas dňa pravidelne a nepretržite pomenúvať veci, používať otázky: „Čo je to?“ a pomáhať pri odpovedi: „To je...“.

Slovná zásoba: trieda, umyváreň, šatňa, chodba, jedáleň, dvor, telocvičňa, stôl, stolička, koberec, okno, dvere, hračka, kniha, ceruzka, farbička (farebná ceruzka, pastelka), umyvadlo, mydlo, pohár, zubná kefka, zubná pasta, zrkadlo, hrebeň, uterák, záchod, skriňa, vešiak, lavica, lampa (luster), obrus, tanier, hrnček (šálka), servítka, lyžica, vidlička, nôž, krčah, voda, podnos, lopta, hojdačka, bicykel.

Najčastejšie používané povely (inštrukcie, príkazy):

Sadni/te si na stoličku (lavičku, koberec)!	Zaspievaj/me (si) pesničku...
Sadni/te si k stolu!	Zahraj/me (si) kolovú hru...
Vstaň/te!	Povedz/me všetci spolu...
Daj/te (polož/te) stoličku na miesto!	Opakuj/te!
Postav/te sa do dvojstupu!	
Chyť/te sa za ruky!	
Urob/te dvojice!	
Utvorte/utvorme kruh!	
Otvor dvere, okno! Zatvor dvere, okno!	
Odložme (upracme) si hračky!	
Chod'/te pomaly (potichu)!	
Zastav/te sa!	

Zdvorilostné frázy: Prosím si...! Prosím ťa...! Pani učiteľka, prosím vás...! Nech sa páči! Ďakujem! Prosím vás, pust'ťe/pustite ma na záchod! Môžem ísť von (na záchod, na dvor)?

Básne, piesne, hry k téme:

Škôlkar

My sme malé detičky,
chodíme do školičky.
Učíme sa poznať značky,
poukladať pekne hračky,
spievať pekné pesničky,
predniesť nové básničky.
Každý z nás má škôlku rád,
nemusíme sa jej báť.

Kráčam pekne krok za krokom,
utekám do školičky,
v škôlke je nám teplo, milo,
tak ako u mamičky.

Čo má škôlkar v triede,
ráta trošičku,
stavebnice, knižky, autá,
stôl a stoličku.

Kočíky a krásne báby
zráta raz, dva, tri,
nechat hračky v neporiadku,
to sa nepatrí!

Čo má škôlkar v spálni,
čo tam treba mu.

Perinôčku, vankúšik
a teplú pyžamu.
A keď sa má pekne spinkať,
nevrať ani muk!
Aby si bol vždycky mocný
ako veľký buk.

Keď sa ja natiahnem,
vysoko dočiahnem,
keď sa ja skrčím,
zeme sa chytím.
Potom si ľahnem/sadnem,
ani sa nehnem.
Rýchlo vstanem, vyskočím,
veselo sa zatočím.

Do škôlky

Do škôlky, do škôlky,
to je nám zas po vôli.
Do úľa včeličky,
do škôlky detičky.

Jeden, dva, tri, štyri, päť,
v našej škôlke ticho sedí!
Nebahaj, poslúchaj,
aj na hračky pozor daj!
Spinkaj, bába maličká,
ja som tvoja mamička.
Umyjem ťa, oblečiem ťa,
ty si moje krásne dieťa,
haju, haju, haj,
uspať sa mi daj.

Naša škôlka milá, zďaleka nás volá
a my sa tešíme, že do nej chodíme.

g g f f e c, g g f f e c, a h c', a h c', g g e e c c

Na tú istú melódiu po maďarsky:

*Ez a mi óvodánk, hívogat és vár már.
Mi pedig örülünk, hogy ide jöhetünk.*

Čisté rúčky

Čisté rúčky máme,
tak si zatlieskame,
do okienka kuki-kuk
a už, deti, ani muk.

Umyjeme do čistučka

Jedna rúčka, druhá rúčka,
umyjeme sa do čistučka.
Uteráčik vezmeme,
do sucha ich utrieme.
Hore-dole zúbky malé
vyčistíme dokonale.
Sem a tam, tam a späť,
umyjeme všetky hneď.

Doprava

Bezpečne do škôlky pešo – pravidlá pre chodcov

Spracovať pre deti národnostných materských škôl tému *Doprava po slovensky* je dosť náročná úloha. Nabádam však všetkých, že je nutné už deti predškolského veku primerane oboznamovať s pravidlami cestnej premávky. Témy **Bezpečne do škôlky peši** a **Bezpečne do škôlky dopravnými prostriedkami** úzko na seba nadväzujú a zameriavajú sa na rozlišovanie dopravných prostriedkov, určovanie miesta ich pohybu, uplatňovanie zásad bezpečnosti cestnej premávky, oboznamovanie sa s dopravnými značkami a na precvičovanie priestorovej orientácie.

Učivo: Tematický celok **Bezpečne do škôlky peši** je zameraný na poznávanie dopravných značiek a na dodržiavanie a praktické uplatňovanie základných pravidiel bezpečnosti pri chôdzi po chodníku a pri prechádzaní cez cestu. Deti vedieme k tomu, aby pochopili zásadu „vidieť a byť videný“, čo znamená, že na vychádzkach mimo škôlky používame reflexné pásy a snažíme sa deti motivovať k tomu, aby dodržiavali túto zásadu aj pri ceste domov. Deti si majú postupne osvojiť najdôležitejšie slová a výrazy, ktoré sa viažu k danej téme.

Vetné modely – odpovede na otázky

Na úvod:

Cestou do škôlky musíš prejsť cez cestu alebo križovatku. S rodičmi jazdiš na bicykli po ceste. Aby sa ľudom, ktorí prechádzajú cez cestu, ako aj cyklistom a vodičom nič na ceste nestalo, je dôležité zoznámiť sa s pomocníkmi na ceste – s dopravnými značkami a pravidlami. Tak, ako ťa od narodenia učila mamička chodiť, obliekať sa, rozprávať, tak sa musíš naučiť, ako sa správať na ceste, na križovatke a na chodníku.

Rady pre deti, ako sa správať na chodníku:

- Chodte pekne usporiadane a správne po chodníku (krokom a plynulo, nie behom, po pravej strane, popri stene, na kraji chodníka).
- Chodník nie je na hranie.
- Dávajte pozor aj na to, že na chodníku nie sme sami, okrem vás využívajú chodník aj iní ľudia.

Rady pre deti, ako sa správať na ceste:

- Kedy sa musíme zastaviť na kraji cesty?
  - Pred prechádzaním cez cestu (musíme sa vždy zastaviť na kraji cesty).
  - Keď na semafore svieti červená.
- Predtým, ako vstúpime na cestu, musíme sa pozrieť vľavo, potom vpravo. (Musíme sa rozhliadnuť vľavo a vpravo!)
- Na ktorú stranu máš pozrieť najprv?
  - Pozriem vľavo,
  - pozriem vpravo –
  - potom cestu
  - prejdem hravo!
  - Pozor, deti, červená!
  - Červená stáť znamená.
  - Keď zelená dovolí,
  - cesta sa vám otvorí. (Mária Nováková)
- Cez cestu máme prechádzať krokom a plynulo, nie behom.
- **Cesta nie je ihrisko (nie je na hranie).**

Čo je potrebné deti naučiť, s čím ich máme oboznámiť pri prechode na druhú stranu:

- Cez cestu môže (malo by) dieťa prechádzať iba po vyznačených priechodoch pre chodcov.
- Pred priechodom musíme zastáť na kraji chodníka.
- Musíme zistiť, či sa nepribližuje žiadne vozidlo.
- Cez cestu musíme prechádzať najkratšou možnou trasou, to znamená kolmo.

- Ale iba vtedy, ak sme sa rozhladli vľavo a vpravo a sme si istí, že vozidlá zastanú alebo už stoja. (Je veľmi dôležité, aby sme sa pozreli na každú stranu a potom sa máme snažiť čo najrýchlejšie prejsť na druhú stranu!)
- Ak je priechod pre chodcov so svetelnou signalizáciou, tak môžeme prechádzať cez cestu iba na zelenú (zelený signál).

Aby si deti ľahšie uvedomili pravú-ľavú stranu môžeme im ruky označiť rozličnými stužkami.

O semafore

Predstavte si, deti, že stojíte na chodníku a chcete sa dostať na druhú stranu ulice, ale autá prechádzajú rýchlo okolo vás. Nemusíte sa báť. Priechod pre chodcov vás bezpečne prevedie na druhú stranu. Ale musíte vedieť, na ktorú farbu na svetelnom semafore môžete prejsť. Ak to neviete, pomôže vám nasledujúca básnička (*hádanka*):

Keď červená zabliká, nepohnem sa z chodníka.
Oranžová svieti, pripravte sa, deti!
Iba farba zelená voľnú cestu znamená.
Nespím cez deň, nespím v noci, blikajú mi stále oči.
Autá, chodci, aj cyklisti na ceste sú so mnou istí.
Čo je to? (*Semafor*)

- Kto vie, na ktorú farbu na svetelnom semafore môžeme prechádzať na druhú stranu cesty? Aká je to farba?
- Ktorý panáčik na semafore dovolí chodcom prejsť na druhú stranu ulice?

Zahrajme sa!

Pohybuje sa voľne v priestore! (Môžete sa voľne pohybovať v priestore!)

- Na semafore svieti červená. Zastavte sa! Nepohnite sa!
- „Iba farba zelená voľnú cestu znamená.“ Môžete sa pohybovať ďalej!

Slovná zásoba: ulica, cesta, chodník, semafor, chodec, policajt, dopravné prostriedky, križovatka, dopravné značky, červená, zelená, oranžová, ísť, prechádzať, vychádzka, premávať.

Literárne diela k téme:

O semafore, ktorého rozboleli oči

Na križovatke Predpoludňajšej a Popoludňajšej ulice stál na jednej nohe semafor. Možno si myslíte, že iba tak stáť (hoci aj na jednej nohe) nie je ktovieaká ťažká robota. Kdeže!

Semafor musel okrem stáť ešte aj dozerat' na premávku. Ani to by nebola veľká fuška (*nagy munka, nagy dolog*), keby nebol mal semafor až tri oči. A viete: kde sa dvaja dohodnú ľahko, traja sa už tak ľahko dohodnúť nemusia.

Aj tie tri oči semafora sa jednoducho hádali. Každé sa chcelo pozerat' a na premávku dozerat' čo najdlhšie.

– Teraz som na rade ja! – volalo prvé oko.

– Už ma pust', pozeráš sa celú večnosť! – kričalo druhé oko.

– A ja sa chcem pozerat'! – skočilo mu do reči i do pozerania tretie oko.

Semafor bol z toho prekrikovania celý nešťastný.

– Všetci majú po dve oči. Ľudia majú dve oči, mačky majú dve oči, ba aj automobily majú dve oči, iba ja mám tú smolu (*pech*), že mám oči tri! – nariekal semafor.

A najhoršie bolo, že každé oko bolo inej farby.

– Svet je zelený, – tvrdilo prvé oko. – Po uliciach chodia samí poľovníci v zelených kabátoch a s nádhernými zelenými tvármi!

– Kdeže, svet je oranžový, – pustilo sa do škriepky (*huzavona*) druhé oko. – Mesto je plné predavačov pomarančov!

Tretie oko až tak očervenelo od zlosti (*düh, harag*):

– Vy ste farboslépí! Svet je červený a plný jedákov paradajok. Plný červených pupkáčov a Červených čiapočiek, ktoré sa stále červenajú.

– Svet sa neustále hýbe, – tvrdilo zelené oko. Všetci sa kamsi náhlia, pretekajú sa, predbiehajú, vytrubujú...

Ale oranžové oko nesúhlasilo:

– Niektorí idú, niektorí stoja, jedni sa derú, iní sa boja!

A červené oko (ako sa dalo čakať) ich uist'ovalo o opaku (*az ellenkezőjét*): Všetko stojí na jednom mieste! Nič sa nepohne! Svet je nehybný a meravý!

Darmo sa semafor chcel dozvedieť pravdu. Keď sa pozeral na svet zeleným okom, bolo všetko zelené, ale hneď nato svet zoranžovel a potom sčervenel. Keď sa pozrel na svet zeleným okom, bolo všetko v pohybe, keď sa zadíval oranžovým, niektorí sa zastavili a iní sa zas rozbehli, a keď sa zahľadel červeným okom, všetko bolo nehybné, ako zakliate.

– Kde je pravda? – trápil sa nešťastný semafor a od dojatia žmurkal čoraz nervóznejšie a rýchlejšie. Zelená, oranžová, červená, oranžová, zelená...

Až ho z toho žmurkania rozboleli oči a museli ho dať opraviť.

(*Daniel Hevier*)

- Na semafore, ktorý riadi autá, sú tri svetelné znamenia. Akej sú farby a čo prikazujú?
- Na semafore pre chodcov svietia striedavo dve svetielka. Ktoré to sú? Čo nám prikazujú (*parancsolnak*), čo dovoľia?

Čo kde býva

Hore je slniečko,
dolu je zrníčko,
vpredú je nos
a vzadu chvost.

Pozor, Peter, pozor, Katka,
teraz príde križovatka.
Ulica to nie je dvor,
cestu stráži semafor.

Semafor

Zdvihla Zuzka hlavu hore:
– Aha, páňko v semafore!
Je tam ako v obluku
pán v červenom obleku!
Zbadal páňko Zuzku, Jurka,
kamarátsky na nich žmurká:
– Dívajte sa, milí moji!
Kto ma zbadá, ihneď stojí!
(*Dagmar Wagnerová*)

Dopravné značky

V lete, v zime, v metelici
stoja značky na ulici.
Táto značka, tamtá značka,
rozoznať ich to je hračka.
Ja som priechod pre chodcov,
pre deti aj dôchodcov.
Tieto pásy, kde mám rebrá,
volajú sa biela zebra.
Zákaz vstupu všetkým chodcom,
bez milosti aj sprievodcom.
Pozor, chodci, treba dať,
nikdy za mňa nevchádzat'.

Bezpečne do škôlky dopravnými prostriedkami (auto, autobus, bicykel, vlak) – doprava, pravidlá cestnej premávky

Učivo: Tematický celok je zameraný na poznávanie dopravných prostriedkov, na miesta ich pohybu. Cieľom je zdôvodniť význam dodržiavania pravidiel cestnej premávky vzhľadom na bezpečnosť a viesť deti k praktickému uplatňovaniu zásad bezpečnosti pri premávke (pri cestovaní dopravnými prostriedkami i pri jazde na bicykli).

- Poznať základné – pre škôlkarov zaujímavé – dopravné značky, riadiť sa podľa nich.
- Poznať, rozlíšiť, priradiť a triediť dopravné prostriedky podľa miesta pohybu: zem, voda, vzduch. Spoznávať ich zvuky.
- Osvojiť si, ako sa máme správať vo verejných dopravných prostriedkoch, ako používať bicykel.

Pri tejto téme je možné rozvíjať i priestorovú orientáciu, rozpoznávať ľavú a pravú stranu, určovať, čo je hore, čo je dole, čo je väčšie, čo je menšie, spoznávať základné farby, učiť sa jednoduché matematické úkony.

Didaktické hry k téme doprava, dopravné prostriedky

1. Deti! Zapnem vám magnetofón. Budete počuť rozličné zvuky. Vašou úlohou je spoznať a pohybom napodobniť ten dopravný prostriedok, ktorý práve počujete.

Pravidlá hry:

- všetci sa pokojne pohybujte v kruhu (v priestore),
- nebehajte sem-tam,
- dávajte pozor, aby ste do seba nevrátili.

1. a) Zastavte sa! Dávajte pozor!

Pozor musíte dávať nielen na zvuky z magnetofónu, ale keď začujete píšťalku, zastavte sa, otočte sa k najbližšiemu kamarátovi (k najbližšej kamarátke) a predstavte sa. Potom sa opäť pohybujte v kruhu (v priestore).

Pravidlá predstavenia sa:

- otočte sa jeden k druhému,
- podajte si pravé ruky,
- pozrite kamarátovi (kamarátke) do očí,
- nahlas povedzte, ako sa voláte.

2. Čarovnou paličkou vás premením znovu na škôlkarov a už sa pohybujte len v kruhu.

Nadýchnite sa! – Vydýchnite!

Sadnite si na koberec do tureckého sedú!

3. Znovu vám zapnem magnetofón. Vyberte obrázok toho dopravného prostriedku, ktorý vydáva takýto zvuk a pomenujte ho, povedzte, čo vidíte na obrázku!

- Čo je to? To je... (auto, autobus, nákladné auto, trolejbus, električka, loď, plachetnica, čln, lietadlo, vrtuľník, vzducholôď, sanitka, policajné auto, hasičské auto, bicykel, motocykel atď.)
- Opakujme všetci spolu, čo je (čo vidíme) na obrázku!
- Daj (polož) obrázok na tabuľu!
- Čo sú auto, bicykel, autobus, lietadlo atď.? Sú to dopravné prostriedky!
- Vymenujme ich ešte raz!

Pri tejto úlohe môžeme položiť i ďalšie otázky:

- Čo je hore, čo je dole, čo je vľavo, čo je vpravo?
  - Hore je lietadlo, dole je auto, vľavo je bicykel, vpravo je...
- Čo je väčšie, čo je menšie?
  - Vlak je väčší ako auto atď'...
- Akú farbu má autobus?
  - Autobus je modrý atď'...
- Koľko dopravných prostriedkov je na tabuli? Spočítajme ich!
  - Počítanie: 1, 2, 3, 4, 5, 6 = 6

4. Teraz otočím (pomiešam) obrázky a môžeme začať novú hru. Ktorú? (pexeso)
Každý hráč obráti dva obrázky. Keď ich otočíte, pomenujte, čo na nich vidíte (aké dopravné prostriedky sú na obrázkoch)! Ak sa vám podarilo nájsť dvojicu rovnakých obrázkov, môžete si ich nechať a hľadať ďalšiu rovnakú dvojicu. Ak ju nenájdete, v hre pokračuje ďalší hráč. Víťazí ten, kto nazbiera najviac obrázkových dvojíc.
- Nepodarilo sa ti nájsť rovnaké obrázky, v hre pokračuje...
  - Si šikovný/á! Dobre si dával/a pozor, našiel/našla si pár!
  - Si šikovný/á! Presne si si zapamätal/a, kde sú rovnaké obrázky!
5. Ďalšia úloha je poznať, rozlíšiť, priradiť a triediť dopravné prostriedky podľa miesta pohybu: zem (cesta, koľajnice), voda, vzduch.
Dopravné prostriedky sú: auto, bicykel, autobus, nákladné auto, vlak, lietadlo, loď...
- Čo je to?
    - To je auto, bicykel...
    - To sú dopravné prostriedky.
  - To je lietadlo?
    - Áno, to je lietadlo.
    - Nie. To je vlak. (Nie, to nie je lietadlo. To je vlak.)
  - Ako môžeme rozdeliť dopravné prostriedky podľa miesta, kde premávajú?
    - Vzdušné (vzdušné dopravné prostriedky lietajú vo vzduchu).
    - Vodné (vodné dopravné prostriedky sa plavia po vode).
    - Suchozemské (suchozemské dopravné prostriedky jazdia (premávajú) po zemi).
    - Dopravné prostriedky premávajú po ceste,
      - vo vzduchu,
      - po koľajniciach,
      - po vode.
  - Čo lieta, čo jazdí po ceste, čo po koľajniciach a čo sa plaví po vode?
    - Loď pláva po vode...
    - Auto a motorka (vozidlá) idú (jazdia) po ceste (po zemi)...
    - Chodci chodia po chodníku.
6. Teraz vám rozdelím obrázky, na ktorých sú dopravné prostriedky. Dobre si ich pozrite a zapamätajte si ich! Zaveste si ich okolo krku a sadnite si na stoličky do kruhu!
Nasleduje nová hra.
Nieкто sa postaví do stredu kruhu a hlasno vyvolá tých, ktorí si majú vymeniť svoje miesta, pritom sa aj on ponáhľá nájsť si miesto.
- Miesto si vymenia vzdušné dopravné prostriedky.
  - Miesto si vymenia dopravné prostriedky, ktoré premávajú po vode.
  - Miesto si vymenia deti s dopravnými prostriedkami, ktoré premávajú po ceste.
7. Milé deti! Naučiť sa správne chodiť po chodníku, prechádzať cez ulicu, dávať pozor, aby sa vám cestou do škôlky či domov nič zlé nestalo – v tom vám chcem pomôcť nasledujúcou hrou.
Predtým, ako vstúpime na cestu, musíme sa pozrieť najskôr vľavo, potom vpravo, znovu vľavo, a keď nejde žiadny dopravný prostriedok, môžeme prejsť cez priechod.
- Povedzme a ukazujme spolu: naľavo – napravo.
  - Vyskúšajme, či každý presne vie, kde je pravá a kde ľavá strana.
  - Urobme kruh!
    - „Za ruky sa chytíme, veľké kolo spravíme.
a už sme sa chytili, veľké kolo spravili.”
  - Pustite si ruky!
  - Kto vie, ako robí vlak?
  - Ši-hu
- Ši-hu**
- a) Keď poviem **ši**, ten, na koho ukážem, sa musí otočiť doprava!
Keď poviem **hu**, ten, na koho ukážem, sa musí otočiť doľava!

- b) Keď poviem **ši**, ten, na koho ukážem, musí pomenovať dopravný prostriedok, ktorý je od neho vpravo!
Keď poviem **hu**, ten, na koho ukážem, musí pomenovať dopravný prostriedok, ktorý je od neho vľavo!
- c) Keď poviem **ši**, ten, kto stojí vpravo od toho, na koho ukážem, musí pomenovať svoj dopravný prostriedok!
Keď poviem **hu**, ten, kto stojí vľavo od toho, na koho ukážem, musí pomenovať svoj dopravný prostriedok!

Pozriem vľavo – pozriem vpravo,
potom cestu prejdem hravo!

Počas rannej hry môžeme deti motivovať napríklad básňou:

„Odvezte sa, odvezte,
autá čakajú už na ceste,
bežia, kam im šofér káže,
potom rýchlo do garáže.”

Pozrite sa, deti, naše autá sú na ceste, ale nemáme ich kam odviezt' (odstaviť). Čo keby sme im dnes postavili garáže? Vy máte doma garáž? Aká je? Je veľká? Kde stojí? Pri dome. (rozhovor s deťmi). Po motivačnom rozhovore nechám deti pracovať s rôznymi stavebnicami.

Priechod pre chodcov

Zákaz vjazdu všetkých vozidiel
(v oboch smeroch)

Zákaz vjazdu všetkých vozidiel

Zákaz vjazdu bicyklov

Zákaz vstupu chodcov

Cesta pre cyklistov

Cesta pre chodcov

Cesta pre chodcov a cyklistov

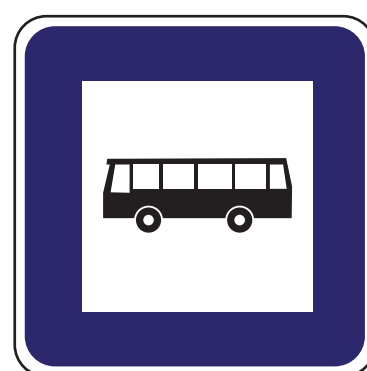
Priechod pre chodcov

Priechod pre cyklistov

Pešia zóna

Zastávka autobusu

Jeseň

Fúka vietor jesenný

Jeseň je čarovné obdobie plné farieb, dozrievajúcich plodov, ale aj zmien počasia. Po horúcich letných dňoch prichádza pomaly a okrem chladnejšieho počasia prináša aj začiatok školského roka. Deti vidia, počujú, ale i cítia zmeny v prírode, preto spracovanie tohto tematického okruhu je veľmi vd'áčné. Tejto téme, i všetkým témam spájajúcim sa s ročnými obdobiami, venujeme viac času.

Učivo: Všímame si charakteristické znaky ročného obdobia, zmeny okolia, čo ich vyvolalo, ovplyvnilo. Učíme deti vnímať prírodu, ktorá nás obklopuje. Pestujeme vzťah detí k prírode a učíme ich chrániť ju rôznymi aktivitami, chápať význam prírody pre život ľudí, utvárať silný citový vzťah k živej a neživej prírode.

Cieľom je spoznať, opísať a rozlíšiť prírodné javy ovplyvnené počasím, znaky jesenného obdobia, všimnúť si vplyv počasia na zmenu v oblečení.

Vetné modely – odpovede na otázky:

- **Aké ročné obdobie je teraz?**
  - Je jeseň. Je tu jeseň. Teraz je jeseň.
- **Aké ročné obdobie je (vidíme) na obrázku?**
  - Na obrázku je (vidíme) jeseň.
- **Je teraz jeseň?**
  - Áno, teraz je jeseň.
- **Je teraz leto (zima, jar)?**
  - Nie, teraz nie je leto (zima, jar). Teraz je jeseň.
- **Vymenujme znaky jesene! (Ukážte na obrázku!)**
  - Padajú listy (gaštany, žalude). Zo stromov padajú listy. Opadávajú listy. Listy padajú na zem.
  - Fúka vietor. Často fúka vietor. Fúka chladný vietor.
  - Prší. Často prší.
  - Je hmla. Často je hmla.
  - Je chladnejšie. Prší a je chladnejšie.
  - Dni sú krátke, noci sú dlhé. Dni sa kráčia, noci sa predlžujú.
  - Púšťame šarkana. Môžeme púšťať šarkana.
- **Jesenné mesiace sú september, október, november.**
- **Čo si oblečieme, keď je jeseň? Ako sa máme obliecť na jeseň?**
  - Oblečieme si tielko, tričko, blúzku, košeľu, pulóver, ponožky, (podkolenky), nohavice, sukňu, vetrovku, kabát, pršiplášť, tepláky, zoberieme si dáždnik
- **Čo si obujeme, keď je jeseň?**
  - Topánky, gumáky. (Obujeme si topánky, gumáky.)
- **Ako sa obliekame na jeseň?**
  - Na jeseň sa obliekame do teplých šiat. Treba sa teplo obliecť. (Vhodnejšie je zvoliť si viac tenších vrstiev. Obliecať sa vrstevnato/vrstvovo.)
- **Je to tielko (tričko, pulóver, vetrovka, kabát, pršiplášť, dáždnik)?**
  - Áno, to je tielko (tričko, pulóver, vetrovka, kabát, pršiplášť, dáždnik).
  - Nie, to nie je tielko (tričko, pulóver, vetrovka, kabát, pršiplášť, dáždnik). Nie, to nie je tielko. To je kabát.
- **Sú to podkolenky (nohavice, tepláky, topánky)?**
  - Áno, to sú podkolenky (nohavice, tepláky, topánky).
  - Nie, to nie sú podkolenky (nohavice, tepláky, topánky). Nie, to nie sú podkolenky. To sú nohavice. Jedna ruka, druhá ruka, dám si svetrík, lebo fúka. Keď je vonku mokro, dážd', oblečiem si pršiplášť. Na ceste sú veľké mláky, to je dačo pre gumáky.
- **Aké šaty vidíte na obrázku? Čo máš na sebe? Vymenuj! Čo je, čo sú to?**

Slovná zásoba: ročné obdobie/a, jeseň/jesene, obrázok/obrázky, leto/á, zima/y, jar/i, list/y, gaštan/y, žalud'/žalude, strom/y, zem/e, vietor/vetry, často, hmla/y, chladno (chladnejšie), deň/dni, noc/i, krátky, dlhý, šarkan/y, púšťať, oblečenie/a, šaty, tielko/a, tričko/á, pulóver/pulóvre, podkolenka/y, nohavice, vetrovka/y, kabát/y, pršiplášť/pršiplášte, dáždnik/y, tepláky, topánka/y, mesiac/e, vidieť (vidíme), vymenovať, ukázať, padá/padajú, fúka, prší, obliecť (si), obut' (si).

Najčastejšie používané povely (inštrukcie, príkazy): Z opadaného lístia urobte rôzne ozdoby. Na jeseň zbierajte listy (pestrofarebné listy, gaštany, žalude). Zbierajme jesenné listy! Rozprávajme o tom, aké je počasie na jeseň! Vymenujte znaky jesene! Aby si bol zdravý, musíš sa vedieť správne obliecť!

Básne, piesne, hry k téme:

Jeseň

Máme také počasie,
že stále len prší,
lístie padá zo stromov,
konárik len suší.

Jeseň

Na známosť sa všetkých dáva,
v jeseni lístie opadáva.
Šu-šu, šumia vetvičky,
vraj naplnia košíčky.
Slniečko sa raduje,
šarkan s vetrom tancuje.
Hop-cup, hop-cup tralala,
jeseň dary rozdáva.

Hra na jeseň

Prší dáždik, cupi, cup,
padá mokrá kvapka,
premokne nám kabátik,
premokne nám čiapka.
Prší dáždik, cupi, cup,
chladná jeseň plače,
ale nám tu pri peci,
veselo sa skáče.

Jeseň je tu

Zaznel v lese zajkov hvizd.
že odpadol zlatý list.
Kto si ten list prečíta,
vie, že jeseň prekvitá.

Prší

Prší, prší, len sa leje,
nemám dáždnik, a to zlé je.
Zmoknem v daždi ako myš,
ak nenájdem rýchlo skrýš.
(Lubomír Kotrha)

Odišlo nám milé leto

Jeseň je už tu.
Vtáčkovia chystajú sa
od nás k odletu.
Chladný vietor fúka z poľa,
počut' jeho hlas.
Oblečte sa, deti, teplo,
zima príde zas.

My sa dažďa nebojíme

Fúka vietor, fúka.
Aj keď nie je severák,
prihnal na nás čierny mrak.
– Deti, bežte dnuka!
– My sa dažďa nebojíme,
dáždniky si otvoríme
a šaty nám skryje plášť,
lej sa, lej sa hustý dažď.
(Božena Hložníková)

Šarkan

Lieta šarkan pomaličky,
pozdravuje lastovičky.
Chvostom krúti sem a tam,
šťastnú cestu želim vám.

Už sme v lese (motivačné cvičenie)

Už sme v lese, sú tu stromy, jeden tu a druhý tu. Vetrík kýva vetvami, vtáčik letí nad nami.	(stoj spojný, ruky sú vzpažené) (stoj ostáva, upaženie pravou a potom ľavou rukou) (stoj rozkročný, vo vzpažení úklony do strán) (stoj spojný, upažiť skrčmo, dlane na plecيا, kývanie pažam hore)
Malý zajko skáče v lese, veverička orech nesie. Macko sa tam vyvaľuje, na spánok sa pripravuje.	(poskoky znožmo na mieste) (podrep, predpažiť skrčmo) (ľah na zem) (prevaľovanie v ľahu na zemi)

Dáždnik

Kvapká dáždnik mokrú pieseň:
– Kvapky, kvapky, je tu jeseň!
(Eva Federová)

Gaštany

♪ Padajú, padajú zrelé gaštany,
jeden z nich vo vrecku mám už schovaný.
Keď si z nich nazbieram ešte aspoň päť,
maličkého Gaštanka urobím si hneď.
Padajú gaštany, radosť veľiká,
doma z nich urobím voz a koníka.
A keď už budem mať kohúta aj hus,
chcem ich ako koráliky navliecť na motúz.
Zbieral som gaštany v parku po tráve,
mal som však obidve vrecká deravé.
A že tú galibu nezbadal som včas,
zajtra ráno musím ísť na gaštany zas.
(NOTY : ... C dur, 2/4 takt...
fa, efe, cceg, d-, fgf, ded, ccd, e, gag, efe, cceg, f-, ffaa, gge, gfed, c-,)

Pod hríbom (rozprávka na dramatizáciu)

Na lúke vyrástol hríb. Začalo pršať. Letela okolo muška:

„Prší, prší, len sa leje,
v takom daždi muške zle je,
kde by som sa mohla skryť,
mokrú krídla usušiť?“

Hríb: „Pod' sa schovať pod hríbik!“

Beží okolo myška:

„Prší, prší, len sa leje
v takom daždi myške zle je,
kde by som sa mohla skryť
mokrý chvostík usušiť?“

Hríb – muška: „Pod' sa schovať pod hríbik!“